

Szénich Alexandra – Asztalos Réka

Budapesti Gazdasági Egyetem
Kereskedelmi, Vendéglátóipari és Idegenforgalmi Kar
Gazdasági Szaknyelvek Tanszék

A nyelvtanulók tanulási folyamatának támogatása – néhány példa a coaching-jellegű megközelítés alkalmazására a CORALL projekt kontextusában

<https://doi.org/10.48040/PL.2023.2.16>

A nyelvtanításról, szaknyelvtanításról folyó szakmai diskurzus állandó eleme az utóbbi évtizedekben a pedagógiai kultúraváltás szükségessége. E komplex témakör egyik meghatározó tényezője a tanári szemléletváltás, az elmozdulás a hagyományos tanárközpontú megközelítéstől a tanulói döntéseknek nagyobb teret adó, a tanulási folyamatot támogató tanári szerep irányába. A tanári szerepkör bővülését jelzik a különböző angol nyelvű megnevezések is: advisor, coach, consultant és facilitator. A közelmúltban sokan foglalkoztak a tanácsadás és a nyelvi coaching területével, számos különböző megközelítésben. Az Erasmus+ stratégiai partnerségen alapuló CORALL projekt (Coaching-oriented Online Resources for the Autonomous Learning of LSP 2019-2022) célja a hallgatók autonóm nyelvtanulásának fejlesztése és az ehhez kapcsolódó pedagógiai kultúraváltás elősegítése a projekt címében szereplő coaching-oriented/coaching-jellegű szemlélet alkalmazásával. Utóbbi kifejezést a CORALL projekt számára alkottuk meg. A projekt céljai közé tartozik a tanulók tudatosságának fejlesztése tanácsadó/coaching-szemlélet alkalmazásával. Mivel a coaching technikák megfelelő alkalmazásához képzés szükséges, a projektben képviselt nyelvtanítás elsősorban a coaching-szemléletű hozzáállást helyezi előtérbe. Tanulmányunkban összefoglaljuk a „coaching-oriented” szemlélet lényegét, és néhány példán keresztül bemutatjuk, hogyan jelenik meg ez a megközelítés a CORALL projektben létrehozott eszközökben és modulokban.

Kulcsszavak: autonóm nyelvtanulás, módszertan, coaching-szemlélet, tanári szerep, nemzetközi projekt

Bevezetés

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa az Erasmus+ stratégiai partnerségen alapuló CORALL projekt (*Coaching-oriented Online Resources for the Autonomous Learning of LSP, 2019-2022*) elméleti keretrendszerét, valamint néhány olyan eszközt, amely a projekt keretében jött létre. A hat európai egyetem¹ együttműködésén alapuló projekt célja az volt, hogy ösztönzően járuljon hozzá a nyelvtanulói autonómiát támogató (szak)nyelvtanításhoz és tanuláshoz. A projekt során létrehozott, főként angol nyelvű eszköztár elemeit alkalmazhatják szaknyelvtanítók nyelvi kurzusokhoz kapcsolódóan vagy szaknyelvtanításban részt vevő hallgatók kurzustól független nyelvtanulás során. A létrehozott anyagok a projekt honlapjáról elérhetőek², bővebb információk pedig Szénich és Asztalos (2022) tanulmányában találhatóak. Cikkünkben elsőként az elméleti alapokat, a nyelvtanulási autonómiát és a coaching-jellegű megközelítést tárgyaljuk, röviden kitérve a reflexió szerepére, ezt követően bemutatunk néhány eszközt a projekt alapját képező megközelítés szemléltetésére. A coaching-jellegű szemlélet komplexitása miatt jelen keretek között lehetetlen vállalkozás lenne e megközelítés teljes körű bemutatása, ezért választottuk tanulmányunk tárgyaként azt, hogy a projektben létrehozott, a reflexióhoz strukturált segítséget nyújtó eszközök közül mutatunk be néhányat a közel 40 elemet tartalmazó szaknyelvtanítási eszköztárból (*Output 2*) és a modulok közül (*Output 3*).

¹Budapesti Gazdasági Egyetem; Polytechnic Institute of Guarda, Portugália; University of Chemistry and Technology, Prága, Csehország; Haaga-Helia University of Applied Sciences, Helsinki, Finnország; Beuth University of Applied Sciences, Berlin, Németország; University of Economics, Bratislava, Szlovákia

² <https://corallprojecteu.wixsite.com/presentation>

A további eredmények megtalálhatók a projekt honlapján (*Output 1* – fogalmi keretrendszer, *Output 4* – esettanulmányok és *Output 5* – felhasználási útmutató tanároknak).

Elméleti háttér

Az első szellemi termék (*Output 1*) részeként sor került az autonóm nyelvtanulás és a CORALL projekt számára alkotott coaching-jellegű megközelítés fogalmi keretrendszerének meghatározására. Az ezzel kapcsolatos, a honlapról elérhető anyagok képezik a következő áttekintés kiindulópontját.

A nyelvtanulási autonómia

A nyelvtanulási autonómia sokrétű, komplex jelenség, leírása interdiszciplináris megközelítést igényel. Ennek megfelelően a témával foglalkozó szakirodalom az adott fókuszról függően számos különböző megközelítési lehetőséget kínál (Chong–Reinders, 2022; Oxford, 2003, 2015; Tassinari, 2012). A különböző definíciók központi elemét képezi az értelmezés, amely szerint az autonómia a nyelvtanuló felelősségvállalása a tanulásért (Benson, 2001, 2011; Little, 1999, 2020a, 2020b; Mynard, 2019; Oxford, 2015). Az így értelmezett tanulási autonómiában a következő négy aspektus játszik szerepet (Oxford, 2003; Sudhershana, 2012): technikai, pszichológiai, szociokulturális és politikai-kritikai aspektus. Technikai szempontból az autonómia a tanulás irányításához szükséges tudást foglalja magában, míg a pszichológiai perspektíva a tanulók jellemzőire összpontosít és többek között a metakognitív tudást, a reflexiós képességet, a tanulási folyamatok során fontos szerepet játszó érzelmek kezelését és motivációs erőforrásokat öleli fel. Szociokulturális perspektívából az autonómia fejlődése a másoktól és másokkal együtt tanulás kihívásának elfogadását jelenti. Végül a politikai-kritikai perspektíva a tanulók kibontakozásának útjába állított akadályok leküzdését foglalja magában (Benson, 2001; Kumaravadivelu, 2001; Oxford, 2003).

A komplex dinamikus rendszerként felfogható autonóm tanulási készség (Oxford, 2015 szakirodalmi áttekintése alapján; Tassinari, 2012) az eredményes tanulás alapfeltétele (Little, 2017). Az autonómia egyéntől és kontextustól függően eltérő módon és mértékben valósulhat meg (Benson 2011; Tassinari, 2012). Részét képezi a fenti négy aspektus értelmében többek között az, hogy a tanuló képes tanulási folyamatának irányítására, valamint a tanulás tartalmáért és a tágra értelmezett tanulási környezet alakításáért való felelősségvállalásra (Benson 2001); tudja, hogyan tanuljon és milyen forrásokat és stratégiákat használjon; képes a saját magáról mint tanulóról és a saját tanulási folyamatáról való mély gondolkodásra, a másokkal való együttműködésre és kommunikációra, valamint a motivációjának és érzelmi állapotának kezelésére (Mynard, 2019; Tassinari, 2012).

Az autonóm tanulási készség megfelelő lehetőségek és támogatás mellett fejlődik és fejleszthető, ehhez azonban olyan oktatási környezetre van szükség, amely teret ad a tanulói felelősségvállalás gyakorlásának és a tanulók megkapják a szükséges támogatást (Benson, 2011; Little 1999; Scharle–Szabó, 2000). Az osztálytermi tanulásra fókuszáló megközelítések kiemelik a tanár központi szerepét az autonóm nyelvtanulás kialakításában és támogatásában (Benson, 2011; Everhard, 2016; Godwin-Jones, 2011; Jimenez–Lamb–Vieira, 2017; Lamb, 2017; Little, 2007). A nyelvtanulói autonómia úgy is felfogható, mint átmenet a tanár által kezdeményezett és a tanár által irányított tanítási környezetből a tanuló által kezdeményezett és tanuló által irányított tanulási környezetbe (Dam, 2020; Little, 2017). Az autonóm tanulóvá válás tanári támogatásának számos összetevője és módja van, de a fokozatos bevezetés, a tudatosítás és a reflexió támogatása központi szerepet játszanak ebben a folyamatban (Scharle–Szabó, 2000; Tassinari, 2012, 2017).

A coaching-jellegű támogatás

A tanári és tanulói szerep változásának tematizálása a tanulási autonómiáról folyó diskurzus része. Ez a változás tükröződik a szakirodalomban a „tanár” megnevezés helyett alternatívaként megadott kifejezésekben is: *facilitator, counsellor, advisor, coach, consultant, guide, mentor* és *tutor* (Lennon, 2020). A kifejezések mögöttes tartalmai a tanárok/nyelvoktatók autonóm tanulási környezetben betöltött szerepének értelmezését segítik, az autonóm tanulás támogatásának más-más módját előtérbe helyezve.

A felsorolt kifejezések között szerepel az *advisor* (tanácsadó) és a *coach* kifejezés is. A felsőoktatásban a nyelvi tanácsadás rendszere az önálló nyelvtanulási központokhoz kapcsolódóan alakult ki. Emellett az üzleti életből más területeken elterjedő coaching is teret nyert az oktatás és a nyelvoktatás világában a tanulás optimalizálásának elősegítésére. Az utóbbi tíz évben sokan foglalkoztak a nyelvi tanácsadással és coachinggal. Ennek megfelelően a két terület folyamatosan formálódik, alakul és mindkét területen számos eltérő megközelítés létezik (Kleppin, 2019; Kovács, 2022). A két fogalmat az autonóm tanulóval foglalkozó szakirodalomban sokszor szinonimaként emlegetik (lásd Kleppin–Spänkuch 2014; Mynard, 2019). Kleppin és Spänkuch kiemeli, hogy a nondirektív nyelvi tanácsadás és a nyelvi coaching eltérő elméleti háttérrel rendelkezik, ám a két fogalom funkcióit és alapelveit tekintve számos rokon vonást mutat és közös az alapvető célkitűzésük is: az autonóm nyelvtanulás támogatása (Kleppin–Spänkuch, 2014; Spänkuch, 2018). A *coaching-jellegű megközelítés* a CORALL projekt számára alkotott kifejezés, azt hivatott megjeleníteni, hogy a projekt elméleti háttere a nyelvi coachinghoz áll közelebb. E megfogalmazásban szerepet játszott az is, hogy a projekt a tanári és nyelvtanulói szerepfelfogást nem a tanári tanácsok és a tudásátadás irányába szeretné bővíteni, ami a tanácsadás szóval könnyebben asszociálható. A következőkben a coaching-jellegű támogatási módszert vesszük górcső alá. Kiindulási pontként Kleppin és Spänkuch (2012:41) meghatározását választottuk:

„A nyelvi tanácsadás/coaching olyan támogatást jelent a nyelvtanulók számára, amely lehetővé teszi, hogy reflektáljanak a tanultakra, és ezáltal új lehetőségeket alakítsanak ki maguk számára, hogy saját képességeikre, készségeikre és kompetenciáikra támaszkodva egy konkrét tanulási cél elérése érdekében sikeresen tanuljanak.” (szerzők saját fordítása)

A nyelvi coaching tehát támogatást, strukturált segítséget jelent a nyelvtanulással kapcsolatos reflexiók ösztönzéséhez. A folyamatban a nyelvtanuló önkéntesen vesz részt és egyenrangú partner, aki saját maga legjobb ismerője, „szakértője”, aki támogató segítséggel képes arra, hogy saját erőforrásaira (képességeire, készségeire, kompetenciáira) támaszkodva optimalizálja a tanulási folyamatát (Kleppin, 2019; Kleppin–Spänkuch, 2012; Spänkuch, 2018). A coachingban alapvető, hogy a lehetőségek értelmezésében mindig a nyelvtanuló és nem a támogató coach nézőpontja jelenti a kiindulási pontot (Kovács, 2022; Spänkuch, 2018). Fontos az eredményorientáltság és a coach pozitív hozzáállása: bízik abban, hogy a nyelvtanuló képes a saját maga számára legmegfelelőbb megoldás megtalálására, még abban az esetben is, ha a tanuló maga ebben kételkedik (Web2³). A nyelvi coaching számos területen segítheti a nyelvtanulót, többek között a célmeghatározásban, a nyelvtanulói önismeret fejlesztésében, az egyéni lehetőségek feltérképezésében, akcióterv/tanulási terv kialakításában, nyelvtanulási nehézségek feltárásában és az azokkal való megküzdésben (Kovács, 2019, 2020, 2022; Spänkuch, 2018). Megvalósítási formái is sokfélék: egyéni vagy csoportos; személyes vagy online; szóbeli vagy írásbeli; nyelvi központhoz vagy nyelvtanfolyamhoz kapcsolódó vagy azoktól független; teljes coaching folyamat vagy egyes elemekre fókuszáló; különböző

³ <https://www.itta.uva.nl/learnerautonomy/how-to-developlearner-autonomy-59>

csoportokat megcélzó (például nemzetközi diákok); coach által segített folyamat, *peer- vagy self-coaching* (Bradell, 2017; Kovács, 2022; Mynard, 2012; Spänkuch, 2018).

A nyelvi coaching nem helyettesíti a nyelvoktatást, hanem kiegészíti, gazdagítja azt, új távlatokat ad, mélyebb szinten támogatja a tanulási folyamatot (Kovács, 2020, 2022; Mercer, 2022). Abban segíti a tanulót, hogy a folyamatos reflexió révén jobban megismerje önmagát mint nyelvtanulót, tanulási körülményeit, forrásait, és ezek ismeretében vegye át a felelősséget a tanulási folyamatáért és hozzon tájékozott és tudatos döntéseket az eredményes nyelvtanulása érdekében (Spänkuch, 2018). A felsőoktatás kontextusában ez különösen fontos, tekintve az egyéni felelősségvállalás hangsúlyosabb szerepét, illetve a hallgatói célok, motivációk és nyelvtudási szintek heterogenitását, az intézményen belüli és kívüli nyelvtanulási lehetőségek sokféleségét (Kleppin–Spänkuch, 2014). A coaching-szemléletű támogatás az intézményes oktatás keretében kínált, jellemzően heterogén nyelvi szintű résztvevőkből álló nyelvi kurzusok esetében is segítheti a hallgatókat a számukra legmegfelelőbb megoldások megtalálásában.

De lehet-e a nyelvtanár, a szaknyelvoktató nyelvi coach? Bár a tanári kompetenciák egy része átfedésben van a nyelvi coachinghoz szükséges kompetenciákkal, a szakma képviselői között konszenzus van arra vonatkozóan, hogy e tevékenység gyakorlásához hosszabb képzés szükséges (Kleppin, 2019; Kleppin–Spänkuch, 2012, 2014; Kovács, 2019, 2022). A CORALL projekt kiindulási alapja az a felfogás, hogy a coaching-szemlélet megértése bővítheti a 21. században a nyelvoktatásban rendelkezésre álló megközelítések repertoárját, ezért olyan szaknyelvoktatókat szólít meg, akik korábban nem vettek részt coach képzésen. A projekt szellemi termékei révén elsődlegesen a coaching-szemlélet megismertetésére helyezi a hangsúlyt, nem pedig a képzést igénylő technikák és eszközrendszer alkalmazására, támaszkodva ebben Radatz megállapítására, mely szerint a coaching nem technika, sokkal inkább hozzáállás (Radatz 2008, idézi Kleppin–Spänkuch, 2014:105). A projekt számára alkotott *coaching-jellegű megközelítés* kifejezés ezt a szemléletmódot hivatott megjeleníteni. A cél tehát nem az általánosan ismert egyéni coaching folyamat megvalósítása, hanem a nyelvi coaching olyan elemeinek alkalmazása, amelyek „*áthatják a teljes tanítási/tanulási folyamatot*” (Kovács, 2019:n.o.), támogatva ezzel az autonóm tanulást és lehetőséget adva a nyelvtanulói felelősségvállalás gyakorlására. A nyelvtanulók partnerként kezelése, az átláthatóság növelése, az egyéni jellemzők, célok és preferenciák figyelembevétele és a pozitív, elfogadó légkör megteremtése mellett kiemelt szerepet kap a nyelvtanulói tudatosság fejlesztése, a reflexió ösztönzése, legyen szó nyelvi kurzushoz kapcsolódó vagy attól független nyelvtanulásról. A tanár/szaknyelvoktató szerepe ebben a szemléletben nem az, hogy megoldási javaslatokat tegyen, hanem inkább az, hogy a reflexiót ösztönözve támogassa a nyelvtanulót, hogy saját erőforrásainak és lehetőségeinek számbavételével tájékozott döntést hozzon nyelvtanulásával kapcsolatban azokon a területeken, amelyeken döntési lehetősége van.

A CORALL projekt keretében létrehozott eszköztár sokszínű és számos módon alkalmazható. A projekt szemléletében a coaching-jellegű megközelítés nem igényli az autonóm tanulás és a coaching módszer teljes körű alkalmazását, sokkal inkább ösztönzi az adott oktatási kontextus korlátozó tényezőinek (például tantervi előírások) figyelembevételével az egyes eszközök és elemek kis lépésekkel történő bevezetését.

A reflexió

Az autonóm nyelvtanulásnak fontos része az önreflexió, azaz a tudatos gondolkodás a tanulás folyamatáról és eredményeiről (Little, 1996, 2017; Mynard, 2019; Scharle–Szabó, 2000; Spiczéné, 2016; Tassinari, 2012; Wenden, 2001). A reflexiónak számos definíciója van a szakirodalomban, de a legtöbb szerint kiemelkedően fontos a metakognitív, azaz a tudásról való gondolkodás (McCarthy, 2013). A reflexió célja a múltbeli tapasztalatok tudatos vizsgálata és megértése, annak érdekében, hogy a nyelvtanuló ezek figyelembevételével hozzon tudatos

döntéseket (Boud–Keogh–Walker, 1985; Dam–Legenhausen, 2010; Little, 1996, 2017; McCabe–Thejll–Madsen, 2020; McCarthy, 2013), ezáltal átvéve az irányítást a nyelvtanulása felett. Az önreflexió fontos eleme az autonóm nyelvtanulás értékelésének is, mivel ez hagyományos eszközökkel nem mérhető (Dam–Legenhausen, 2010). A metakognitív összetevők mellett érzelmi eleme is lehet a reflexiónak (Boud–Keogh–Walker, 1985) és érintheti a nyelvtanulás különböző területeit. Benson (2001) szerint a reflexiónak három szintje van: vonatkozhat a célnyelvre, a tanulási folyamatra vagy a tanulási szokásokra. Az önreflexiót ajánlott a célnyelven elvégezni, akár alacsonyabb nyelvi szinteken is, ezzel fejlesztve a célnyelvi és a kommunikációs készségeket is (Dam–Legenhausen, 2010). Mindemellett a reflektív és metakognitív készségek a nyelvtanuláson kívül az élet más területein is alkalmazhatóak (Spiczéné, 2016).

A reflexió strukturált támogatása lehetővé teszi a perspektívaváltást és az észlelés kitérítését (Kleppin–Spänkuch, 2014; Spänkuch 2018). A nyelvtanulással kapcsolatos tudatosítás és a reflexió fejlesztéséhez számos eszköz áll rendelkezésre, a kifejezetten erre a célra fejlesztett tananyagoktól és feladatoktól kezdve, folyamatorientált munkafázisokon át a tanulási naplókig (McCarthy, 2013; Scharle–Szabó, 2000; Spiczéné, 2016; Tassinari, 2012).

A coaching-jellegű megközelítés alkalmazása a CORALL projekt kontextusában: néhány példa a nyelvtanulói reflexió támogatására

A CORALL projekt honlapján a coaching-jellegű megközelítés fogalmi keretrendszerének meghatározását tartalmazó első szellemi termékénél (*Output 1*) található a szakirodalom feldolgozásán alapuló jó gyakorlatok gyűjteménye, amely ötleteket adott a projektben kifejlesztett saját eszközökhöz is. A jó gyakorlatok gyűjteménye több témakört ölel fel és többek közt coaching eszközöket is bemutat például a nyelvtanulási célok kitűzése, a tervezés, az önreflexió és a vizualizáció területén. Olyan ismert eszközök is szerepelnek itt, mint például a *GROW modell*, vagy a *SMART célok*, amelyek egyrészt inspirálták a saját eszközök kidolgozását is, másrészt beépültek a projekt során fejlesztett eszközökbe, azok elemeként.

A CORALL projektben létrehozott eszközök és modulok a második és harmadik szellemi termékénél (*Output 2* és *3*) találhatóak. Ezek megalkotásánál a fent megfogalmazottaknak megfelelően a coaching-jellegű szemlélet középpontba állítása volt a kiindulópont. A cél az volt, hogy ezek az anyagok úgy segítsék az autonóm nyelvtanulás fejlesztését, hogy a partnerintézmények oktatási kontextusát figyelembe véve támogassák a coaching-jellegű hozzáállást a coaching képzéssel nem rendelkezők körében. Továbbá alkalmazásuk nem függ attól, hogy az adott felsőoktatási intézmény rendelkezik-e önálló nyelvtanulási központtal, illetve attól sem, hogy a nyelvtanulás/nyelvtanulás kurzushoz és/vagy tananyaghoz kötött-e. Az eszközök és a modulok kidolgozásánál meghatározó szerepet kapott a nyelvtanulási folyamatban az átláthatóság növelése (például követelmények, értékelési kritériumok meghatározása), a tanulói tudatosság fejlesztése és a reflexió ösztönzése az autonómia minden területére vonatkozóan (lásd négy aspektus), valamint a nyelvtanulók támogatása, hogy saját erőforrásaikat megismerve és figyelembe véve tájékozott döntéseket hozzanak nyelvtanulásukkal kapcsolatban.

A következőkben a tanulói reflexióra lehetőséget adó CORALL eszközök közül mutatunk be néhányat: a releváns témakörök megbeszélésére lehetőséget kínáló eszközöktől az egyéni reflexió ösztönzésének lehetőségein át a coaching témának szentelt modulig. A kiválasztás célja, hogy rövid áttekintést nyújtson a projektben alkalmazott reflexiót támogató lehetőségek széles köréről, a teljesség igénye nélkül, hiszen a reflexió a sokszínű projektanyagban a legtöbb eszköz és modul részét képezi.

A legegyszerűbb lehetőség a reflexió ösztönzésére az autonóm tanulás szempontjából releváns témakörök megbeszélése. Két példa erre az *Autonomous learning Part 1 – Group*

discussion és a *Reflection about teacher roles* (mindkét eszköz elérhető magyarul is). Ezeknél az eszközöknél változatos inputok segítik a témáról való gondolkodást: képek mindkét eszközönél szerepelnek, emellett az autonómia témánál fogalommeghatározás, közmondás, angol nyelvű rövid szöveg és képregény, az autonóm tanuló jellemzőit és kompetenciáit bemutató ábra és modell is van az inputok közt, amelyek száma és jellege az adott kontextusnak megfelelően alakítható. A reflexió ösztönzésénél döntési pontként merül fel, hogy az adott csoportban a tanult nyelv vagy az anyanyelv alkalmasabb-e a gondolatok megfelelő mélységű kifejtésére. Az eszközök egy része azért készült több nyelven, hogy lehetőség legyen az adott oktatási kontextusnak megfelelő választásra, de szükség esetén további nyelvekre is lefordíthatóak. Emellett az eszközök a többnyelvűséget is ösztönzik. Erre egy példa a magyar nyelvű *Autonóm nyelvtanulás 1*, amely angol nyelvű inputokat is tartalmaz. Az eszközt A2 szintű német nyelvi kurzuson próbáltuk ki úgy, hogy az angolul jól tudó hallgatók a kiscsoportban összefoglalták társaiknak a fontosnak tartott tartalmakat.

A témakörök megtárgyalásánál fontos kiemelni, hogy nincs jó vagy rossz megoldás, nem a tanár által „elvárt” tartalmak felfedezése a cél, hanem a coaching-jellegű megközelítés értelmében a hallgatók saját elképzeléseinek feltárása és egymással való megosztása. A megbeszélés történhet nagyobb és kisebb csoportokban, mérlegelendő az is, hogy szükség van-e közös megbeszélésre vagy elegendő, ha a hallgatók csak saját csoportjukban osztják meg egymással véleményüket. Az eszközök „alpanyagok”, így a kontextusnak megfelelően alakíthatók és kiegészíthetők. A korábbi tanulási tapasztalatokat összegző tanári szerepek megbeszéléséhez (milyen tanártípussal találkoztak eddig nyelvórán és ez hogyan hatott tanulásukra) például szervesen kapcsolódhat a nyelvtanulói szerepekre való reflektálás ösztönzése. Ezen szerepekről való gondolkodás a nagyobb tanulói felelősségvállalást és aktivitást igénylő autonóm nyelvtanulás kapcsán elengedhetetlen.

A csoportos megbeszélés mellett az egyéni reflexió ösztönzésére is készültek eszközök. A két megközelítés (csoportos és egyéni reflexió) nem is különíthető el élesen egymástól, mivel több eszközönél a csoportos megbeszéléshez kapcsolódik egyéni reflexió is, illetve a CORALL eszközök nagy része kurzuson kívüli egyéni nyelvtanulás során is használható. Ebben az esetben a csoportos megbeszélés helyett a témakör egyéni átgondolása a feladat. Az egyéni reflexió ösztönzésének számos módja van, a legegyszerűbb a kérdéssorok alkalmazása az autonóm (szak)nyelvtanulás egyes területeihez. Számos eszközhöz készült ilyen önreflexiót támogató feladat. Az előbb bemutatott *Autonomous learning Part 1 – Group discussion* elnevezésű eszközhöz is kapcsolódik egy angol, német és magyar nyelven elérhető kérdéssor (*Autonomous learning Part 2 – Self-reflection*), de itt említhető a dolgozat utáni reflexiót támogató kérdéssor is (*Reflection after a test for LSP*, magyarul és németül is elérhető), amely az eredménnyel való elégedettség mellett a dolgozatra való felkészülést tematizálja, és ezek alapján a következő tesztre való felkészüléshez és az elért eredmény javításához is gondolatokat gyűjt. A kérdéssorok kiegészülhetnek ismert coaching eszközökkel, például skálákkal, coaching kerékkel vagy más vizuális eszközzel.

Az egyéni reflexió további módja a szövegalkotás, akár tartalmi támpontok mentén. Az *Open-book exam instructions* (magyarul is elérhető) eszköz a csoportos zárthelyi dolgozat megírását zárja le egyéni reflexiót kérő szöveggel, melyhez tartalmi támpontok is tartoznak. A reflexió kapcsán fontos itt is felhívni a hallgatók figyelmét, hogy nem a vélelmezett tanári elvárásnak való megfelelés a cél, hanem az átgondoltság. A két magyar nyelven is elérhető modul a szaknyelvi vizsgára és egy szaknyelvi szóbeli feladatra való felkészülést támogatja autonóm módon (*Preparation for a language exam in LSP autonomously* és *Preparing for a speech in LSP autonomously*). Mindkét modulban az autonóm tanulás fontos témaköreit lehet megbeszélni, tehát a célkitűzés és a tervezés mellett a tanulási folyamat monitorozása és az önreflexió témakörét is. Mindkét modul része a reflektív írás, azaz néhány, az egyes tanulási szakaszokat lezáró reflektív szöveg és a modul végi önreflexió megírása, amelyeknél a tanulók

kérdéskatalógusból választhatnak saját tanulási folyamatuk szempontjából releváns kérdéseket, és ezeket fejtik ki az elvárt terjedelemre vonatkozó előírásnak megfelelően. A reflektív írás értékelése a modul értékelésének része. Az értékelés rendszerét és kritériumait a modulban szereplő javaslat alapján a hallgatókkal együtt érdemes kidolgozni, ennek keretében fontos a reflexió szerepét tematizálni és együtt megállapodni az értékelés kritériumairól. Az értékelésnél fontos szempont, hogy nem a tartalom, hanem az igényesség, a reflexió mélysége, a terjedelmi és tartalmi követelményeknek való megfelelés játszhatnak szerepet (tárgyalt témakörök/kérdések száma). Mindkét modul megvalósítható a nyelvi kurzushoz kapcsolódóan vagy attól függetlenül. Nyelvi kurzushoz kapcsolódó tanuláskor a coaching-jellegű támogatás megvalósulásához a tanár és a nyelvtanulók számos különböző módon és felületen kommunikálhatnak egymással, például meg lehet határozni külön időkeretet a kiscsoportos és egyéni konzultációkra, illetve a tanár és/vagy tanulópartnerek írásos visszajelzéseket adhatnak egymásnak az erre kijelölt felületeken (például csoportfórum, közösen szerkeszthető felületek kommentjei).

A szóbeli és írásos reflexió a gyakorlást, a kommunikációs készségek fejlesztését igényli anyanyelven és a tanult idegen nyelven is. A *Managing the self* modul, amely bevezetést nyújt a nyelvtanulási autonómia fontos területeibe (például a tanulói autonómia fogalmának áttekintése, motiváció, célmeghatározás, nyelvtanulási stratégiák és személyes tanulási stílus, önértékelés és szükségletelemzés, időmenedzsment, együttműködés és társas visszajelzés), a reflexió és reflektív írás témakörében is elmélyíti a modullal foglalkozók tudását. A CORALL projekt keretében készült eszközök és modulok az adott oktatási kontextushoz igazíthatók, az adaptáláshoz az eszközök elején található útmutatók és az esettanulmányok (*Output 4*) is tartalmazzák támpontokat, például a reflexióhoz kapcsolódóan is. Mivel a reflexióhoz kevésbé szokott hallgatók számára problémát jelenthet az írásos forma, az egyéni írott önreflexió feladat típusa helyett választható a szóbeli reflexió vagy közös megbeszélés is. Ezen kívül a feladatlapok tartalma ajánlasként értelmezendő, a reflexióra ösztönző kérdések, témakörök szintén igény szerint változtathatóak, továbbá a nyelvtanulók nyelvi szintjének megfelelően választható lehet a reflexió nyelve is. Amint egy kipróbálás eredménye mutatta, a reflexió nyelvének megválasztása különböző szempontokból is ösztönzően hathat.

Egy nyelvi szint szempontjából heterogén összetételű német nyelvi kurzuson az értékelési rendszer a játékosítást és az autonóm tanulást ötvöző CORALL eszközön (*Gamification in course assessment to enhance learner autonomy*) alapult. A hallgatók a nyelvtanulói autonómia fejlesztésének céljával számos esetben kaptak döntési lehetőséget a feladatok kiválasztásánál. Döntésüket egy feladat típus-gyűjtemény segítette, amely tartalmazta az egy tankönyvi leckéhez kapcsolódó állandó feladatokat, leckéktől független állandó feladat típusokat és a nyelvtanulási autonómiához kapcsolódó feladatokra vonatkozó javaslatokat. A feladatok gyűjteménye az említett CORALL eszközön alapult, a kurzus anyagának megfelelően konkrét javaslatokkal kiegészítve. A nyelvtanulási autonómia fejlesztéséhez kapcsolódó feladat típusok egyik eleme volt a különböző tematikájú írásos reflexiók készítése. A tanulók egy része szívesen alkalmazta ezt a feladat típusot, az önreflexió használat mellett többen a rendszeres német nyelvi szövegalkotás örömét is felfedezték, míg mások az anyanyelvükön írtak. A játékosítás pontrendszere lehetővé tette az idegen nyelvű szövegek magasabb pontszámmal való értékelését. A pontozás során a nyelvhelyességet nem értékeltük, amennyiben a szöveg mondanivalója érthető volt, de a hallgatók nyelvi teljesítményükről is kaptak megerősítő, pozitív megfogalmazású visszajelzést és coaching-jellegű kérdések segítettek további szövegalkotásukat.

A reflexió támogatására még két további példát emelünk ki. A tanulási naplók a reflexió támogatásának ismert eszközei. Az elméleti kereteket és jó gyakorlatokat összegyűjtő *Output 1* a tanulási naplók típusaival is foglalkozik. Az *Output 2* eszközeinél a finn partner által kidolgozott angol nyelven elérhető tanulási naplók a nyelvtanulási célok mellett a nyelvtanulás

kontextusán túlmutató, a felsőoktatásban és a munka világában releváns témákat tárgyalnak, mint az autonóm tudás-/információgyűjtés (*Learning Journal for the Autonomous Search for Knowledge*); a kurzushoz vagy projekthez kapcsolódó autonóm tanulás reflektív összefoglalása (*Learning Journal for a Reflective Summary of Autonomous Learning*); az autonóm tanulás irányítása multikulturális projektcsapatokban (*Learning Journal for Managing Autonomous Learning in Multicultural Project Teams*). Az eszközök a finn felsőoktatást alapvetően jellemző csoportmunkára reagálnak, vagy úgy, hogy az egyéni reflexiót csoportos megbeszélés előzi meg, vagy úgy, hogy a csoport működése a reflexió tárgya. Az eszközök bevezetése a tanulási napló céljainak és lépéseinek megbeszélésével, a reflexió elveinek és előnyeinek csoportos megvitatásával vagy egyéni átgondolásával indul. A bejegyzések gyakorisága eltérő, a naplók átgondolandó kérdések és témakörök, valamint pontos instrukciók révén strukturált módon támogatják az egyéni és csoportos reflexiót. A tanári feladatok leírásánál a coaching-jellegű megközelítés érvényesül: visszajelzést adnak a tanulási naplók tartalmáról és formájáról, bátorítják a tanulókat és jó példák bemutatásával ösztönzik a munkát.

Az önreflexió kiindulási alapját képezhetik tesztek is. A szemeszter elején szokásos szükségletelemzés (*Needs analysis at the beginning of the term*) a DIALANG diagnosztikus teszt kitöltésével indul és lehetővé teszi a hallgatóknak, hogy vélt és valós nyelvtudási szintjükre reflektáljanak. A portugál partner *Learning support tools – Test your personality to contribute to learner awareness through testing, reading and storytelling* elnevezésű eszköze ismert személyiségteszten alapul. Az angol nyelvű teszt kitöltését és az eredmények értelmezését a szókincs feldolgozása előzi meg, a kitöltés és feldolgozás menetét pedig hasznos tippek segítik. Az eredmény értelmezéséhez és „hasznosításához” a tanult nyelv használatát igénylő történetmesélés módszerének alkalmazása ad lehetőséget. Az eszköz arra ösztönöz, hogy a nyelvtanuló saját életéből vett példákkal támassza alá, mennyire látja megalapozottnak vagy tévesnek a teszt eredményét.

A *Coaching questions* modul a self-coaching témakörét helyezi a középpontba. A modulban a hallgatók szövegek és videók segítségével feltérképezik a coaching legfontosabb alapelveit, a coaching azon elemeit és módszereit, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy konkrét és célzott coaching kérdéseket tegyenek fel saját maguknak a nyelvtanulásukkal kapcsolatban. Ehhez kapcsolódóan megismerkednek a coaching kérdések és a *GROW* modell alkalmazásával, valamint annak használatával az autonóm nyelvtanulásban. A modul alkalmazható nyelvi kurzus részeként vagy kurzuson kívüli nyelvtanuláskor. Utóbbi esetben előnyös, ha a tanulónak lehetősége van tanárral konzultálni.

Konklúzió

A nyelvtanulási autonómia megvalósítása a hagyományos tanárközpontú megközelítés szerepértelmezéseire képest új kihívás elé állítja a tanárokat és a nyelvtanulókat egyaránt. A megszokottól eltérő hozzáállás és tevékenységek mindkét fél számára többletmunkát jelentenek, de a felelősségvállalás, a motiváció és az eredményesség új dimenzióit is beemelik az oktatásba. A CORALL projekt eszközei révén ehhez a szerepváltáshoz igyekszik kedvet csinálni és arra ösztönözni a nyelvoktatás résztvevőit, hogy a különböző intézményi kontextusban adott mozgásteret kihasználva kis lépésekben induljanak el az autonómia felé vezető úton.

A CORALL projekt 2022 november végén lezárult. A projekt során fejlesztett eszközök és modulok szerkeszthető formában letölthetők a honlapról. Amellett, hogy az összes anyag elérhető angol nyelven, néhány eszköz magyar, német, illetve spanyol nyelven is hozzáférhető. Az angol nyelvű anyagok más nyelvi kurzusokon is felhasználhatók, illetve inspirációt jelenthetnek hasonló saját eszközök kidolgozásához. Az eszközök, modulok és esettanulmányok alkalmazását segíti az ötödik szellemi termék (*Output 5*), amely interaktív

prezentáció formájában tanároknak szóló felhasználási útmutatót és tanácsokat tartalmaz, illetve segédanyagokat hasonló új eszközök létrehozásához is.

Hivatkozások

- Benson, P. (2001): *Teaching and researching learner autonomy in language learning*. Longman: London
- Benson, P. (2011): What is new in autonomy? *The Language Teacher*. 35/4. 15-18.
<https://doi.org/10.37546/JALTTLT35.4-4>
- Boud, D. – Keogh, R. – Walker, D. (1985): Promoting reflection in learning: A model. In: Boud, D. – Keogh, R. – Walker, D. (eds.) (1985): *Reflection: Turning experience into learning*. Kogan: London
- Braddell, A. (2017): *Citizens' Curriculum guide to Non-directive coaching*. Learning and Work Institute: Leicester
- Chong, S.W. – Reinders, H. (2022): Autonomy of English language learners: A scoping review of research and practice. *Language Teaching Research*. 0/0. <https://doi.org/10.1177/13621688221075812>
- Dam, L. (2020): Developing language learner autonomy: The teacher as action researcher. In: Sedláčková, K. – Chovancová, B. – Bilová, S. (eds.) (2020): *The Teacher's Role in Developing Learner Autonomy*. Candlin & Mynard ePublishing Limited: Hong Kong. <https://doi.org/10.21832/9781847692672-009>
- Dam, L. – Legenhausen, L. (2010): Learners Reflecting on Learning: Evaluation versus Testing in Autonomous Language Learning. In: Paran, A. – Sercu, L. (eds.) (2010): *Testing the Untestable in Language Education*. Multilingual Matters: Bristol/Buffalo/Toronto
- Everhard, C. J. (2016): What is this thing called autonomy? *Selected Papers of the 21st International Symposium on Theoretical and Applied Linguistics (ISTAL 21)*, 548-568
- Godwin-Jones, R. (2011): Emerging technologies - Autonomous language learning. *Language Learning & Technology*. 15/3. 4-11
- Jimenez Raya, M. – Lamb, T. – Vieira, F. (2017): *Mapping Autonomy in Language Education*. Peter Lang: Frankfurt-am-Main. <https://doi.org/10.3726/b11095>
- Kleppin, K. (2019): Sprachlernberatung: Hype oder Notwendigkeit? *Informationen Deutsch als Fremdsprache*. 46/5. <https://doi.org/10.1515/infodaf-2019-0024>
- Kleppin, K. – Spänkuch, E. (2012): Sprachlern-Coaching. Reflexionsangebote für das eigene Fremdsprachenlernen. *Fremdsprache Deutsch*. 46.. 41-49. <https://doi.org/10.37307/j.2194-1823.2012.46.09>
- Kleppin, K.– Spänkuch, E. (2014): Fremdsprachenlerner beraten /coachen – Was hat das mit Lehren zu tun? *Fremdsprachen Lernen und Lehren*. 43/1. 94-108
- Kovács, G. (2019): Language Coaching in the 21st century. *EFL Magazine*. 2019.06.07.
- Kovács, G. (2020): Empowering the Language Learner Through Language Coaching in a Workplace Environment. *Humanising Language Teaching*. 22/1
- Kovács, G. (2022): *A Comprehensive Language Coaching Handbook*. Pavilion Publishing and Media Ltd: Shoreham by Sea, West Sussex
- Kumaravadivelu, B. (2001): Toward a Postmethod Pedagogy. *TESOL Quarterly*. 35/4. 537-560.
<https://doi.org/10.2307/3588427>
- Lamb, T. (2017): Knowledge about language and learner autonomy. In: Cenoz, J. – Gorter, D. (eds.) (2017): *Language Awareness and Multilingualism*. Springer International Publishing: Cham, Switzerland.
https://doi.org/10.1007/978-3-319-02240-6_14
- Lennon, J. (2020). Advisor, Counselor, Mentor, Coach – What Should We Call Ourselves? In: Sedláčková, K. – Chovancová, B. – Bilová, S. (eds.) (2020): *The Teacher's Role in Developing Learner Autonomy*. Candlin & Mynard ePublishing Limited: Hong Kong
- Little, D. (1996): Az autonóm nyelvtanulás. *Modern nyelvoktatás*. 2/1-2. 3-9
- Little, D. (1999): Learner autonomy is more than a Western cultural construct. In: Cotterall, S. – Crabbe, D. (eds.) (1999): *Learner autonomy in Language Learning: Defining the Field and Effecting Change*. Frankfurt am Main: Peter Lang
- Little, D. (2007): Language learner autonomy: Some fundamental considerations revisited. *Innovation in Language Learning and Teaching*. 1/1. 14-29. <https://doi.org/10.2167/illt040.0>
- Little, D. (2017): Introduction: The autonomy classroom: procedures and principles. In: Little, D. – Dam, L. – Legenhausen, L. (2017): *Language Learner Autonomy: Theory, Practice and Research*. Multilingual Matters: Bristol. <https://doi.org/10.21832/9781783098606>
- Little, D. (2020a): The Future of Language Learner Autonomy: Theory, Practice, Research. In: Sedláčková, K. – Chovancová, B. – Bilová, S. (eds.) (2020): *The Teacher's Role in Developing Learner Autonomy*. Candlin & Mynard ePublishing Limited: Hong Kong

- Little, D. (2020b): Introduction. In: Ludwig, C. – Tassinari, G. – Mynard, J. (eds.) (2020): *Navigating foreign language learner autonomy*. Candlin & Mynard ePublishing Limited: Hong Kong
- McCabe, G. – Thejll-Madsen, T. (2020): *Reflection Toolkit / Definition of reflection*. Available at: <https://www.ed.ac.uk/reflection> (Accessed 31.08.2021)
- McCarthy, T. (2013): Levels of Reflection: The Mirror, the Microscope and the Binoculars. *International Journal of Self-Directed Learning*. 10/1. 1–22
- Mercer, S. (2022): Foreword. In: Kovács, G. (2022): *A Comprehensive Language Coaching Handbook*. Pavilion Publishing and Media Ltd: Shoreham by Sea, West Sussex
- Mynard, J. (2012): A suggested model for advising in language learning. In Carson, L. – Mynard, J. (eds.) (2012): *Advising in Language Learning: Dialogue, Tools and Context*. Routledge: Abingdon, UK
- Mynard, J. (2019): Learner Autonomy: research and Practice. *Humanising Language Teaching*. 21/2
- Oxford, R. L. (2003): Toward a more systematic model of L2 learner autonomy. In: Palfreyman, D. – Smith, R. C. (eds.) (2003): *Learner autonomy across cultures: language education perspectives*. Palgrave Macmillan: London. https://doi.org/10.1057/9780230504684_5
- Oxford, R. L. (2015): Expanded perspectives on autonomous learners. *Innovation in Language Learning and Teaching*. 9/1, 58-71. <https://doi.org/10.1080/17501229.2014.995765>
- Scharle, Á. – Szabó, A. (2000): *Learner autonomy: a guide to developing learner responsibility*. Cambridge University Press: Cambridge
- Spänkuch, E. (2018): Sprachlern-Coaching. Befähigen statt Belehren. *Magazin Sprache*. Goethe-Institut
- Spiczéné Bukovszki, E. (2016): *Az önálló nyelvtanulóvá nevelés lehetőségei: felsőoktatási szaknyelvtanárok nézetei a nyelvtanulói autonómiáról*. (PhD disszertáció). Eszterházy Károly Egyetem, Eger
- Sudhershnan, A. (2012): *Fostering autonomy in intercultural language learning in the foreign language classroom: a case study of international students learning English at a higher education institution in Ireland* (PhD disszertáció). Dublin City University
- Szénich, A. – Asztalos, R. (2022): Az autonóm nyelvtanulás támogatásának eszközei a CORALL-projekt keretein belül. *Modern Nyelvoktatás*. 28/3-4. 110–121. <https://doi.org/10.51139/monye.2022.3-4.110.121>
- Tassinari, M. G. (2012): Kompetenzen für Lernerautonomie einschätzen, fördern und evaluieren. *Fremd-sprachen Lehren und Lernen*. 41/1. 10–24
- Tassinari, M. G. (2017): Autonomie auf den Lehrplan setzen: So geht es. *Magazin Sprache*. Goethe-Institut.
- Wenden, A. L. (2001). Meta-cognitive knowledge in SLA: The neglected variable. In: Breen, M. P. (ed.) (2001): *Learner contributions to language learning: New directions in research*. Pearson UK: London

Internetes hivatkozások

- Web1 Corall projekt <https://corallprojecteu.wixsite.com/presentation>
- Web2 ITTA projekt <https://www.itta.uva.nl/learnerautonomy/how-to-developlearner-autonomy-59>